

PRIRUČNIK ZA OBUKU POSMATRAČA

Promovisanje vrednosti i borba protiv diskriminacije i
neprikladnog ponašanja u sportu IO4

REZIME

Ovaj komplet alata pruža sportistima, trenerima, navijačima i drugim zainteresovanim stranama u sportskom okruženju primere slučajeva i smernice o tome kako da posmatraju i intervišu u neprikladnom i nasilnom ponašanju na treningu i takmičenju.

Fair
Coaching
Erasmus+

Impresum

Ovaj priručnik je rezultat projekta FAIR COACHING, finansiranog od strane programa Erasmus+ Sport 2019. godine. Cilj mu je da promoviše široku svest među trenerima, profesionalcima i ljudima uopšteno, navijačima, sportistima i porodicama, o diskriminatorskom ponašanju koje treneri mogu primeniti u praksi. Treneri prema sportistima, posebno mladim sportistkinjama, koje su najugroženije. Takođe namerava da širi kulturu poštovanja u sportskoj sferi i u celom društvu. Za dalje informacije o projektu, kao i materijal za istraživanje i podršku za preuzimanje, idite na www.faircoaching.eu.

Projektni partneri daju široj javnosti zakonsku dozvolu da koristi njihov izveštaj.

Oni mogu da ga koriste za:

- Posao
- Prilagode rad po potrebi
- Reprodukuju I dele originalni material ili prilagođeni material za rad sa drugima

Pod licencom se mora navesti originalni izvor, kad god se delo ili derivat koristi ili deli. Dalje, delo se ne može koristiti komercijalno i svi derivati moraju da se dele pod istim uslovima licenciranja. Sve slike i umetnička dela u ovoj knjizi pojavljuju se uz dozvolu odgovarajućih pojedinaca i organizacija.

Projekat u partnerstvu vode sledeće organizacije:

Sadržaj

Impresum	1
1.	Osnovne informacije
	3
2.	Uvod
	3
3.	Slučajevi
	7
3.1 Sportisti	7
Primeri slučajeva iz okruženja za trening i takmičenje:	7
3.2 Gledaoci, zvaničnici i igrači	9
Primeri slučajeva iz takmičarskog okruženja:	9
Primeri slučajeva iz okruženja za trening:	9
4. Podizanje svesti	10
5.	Prevenција neprimerenog ponašanja u sportskom okruženju
	10
6.	Kako intervenisati kada primetite neprikladno ponašanje, rasizam, zlostavljanje i uznemiravanje
	11
7.	Kako prijaviti
	12
8.	Obrada izveštaja i sledeći koraci
	12
9.	Dodatna literatura
	13
10.	Reference
	13

1. Osnovne informacije

Ovaj vodič sadrži primere neprimerenog i uvredljivog ponašanja u sportskom okruženju kako bi se skrenula pažnja sportista, trenera, osoblja tima, pratnje i navijača na tu temu, da prepoznaju, intervenišu i na kraju prijave takve slučajeve.

Neprikladno ponašanje, zlostavljanje, seksualno uznemiravanje i nasilje u sportskom okruženju se mogu uočiti u svim sportovima i na svim nivoima. Zbog toga je važno podići svest i pomoći svima koji to posmatraju da to prepoznaju i prijave. Stvoriti bezbedno okruženje za sve koji se bave sportom.

Diskriminacija prema pripadnicima LGBTQIA+ zajednice, ženama, etničkim manjinama i osobama sa invaliditetom tokom sportskih događaja. Diskriminacija i uvredljivo ponašanje mogu biti usmereni na sportiste, osoblje tima i zvaničnike koji se takmiče na događaju ili na druge gledaoce koji prisustvuju događaju. Svako ljudsko biće ima pravo na diskriminatorno okruženje bez zlostavljanja.

Neprimereno i uvredljivo ponašanje, kao i maltretiranje, neprikladan fizički kontakt, seksualno uznemiravanje, zlostavljanje i nasilje, kao i derogativni komentari i komentari sa dvostrukim značenjem, stvaraju nesigurno okruženje za učesnike u sportu, bez obzira na godine učesnika ili nasilnika.

Često neprimereno ponašanje, uznemiravanje i zlostavljanje, kao i drugi oblici diskriminacije u sportskom okruženju, usmereni su na etničke manjine, osobe sa invaliditetom, lezbejke, gej, biseksualne, transrodne/transseksualne (LGBTQIA+) osobe i žene. To znači da se u sportskom okruženju, nažalost, ispoljava antisemitizam, homofobija, islamofobija, rasizam, seksizam i ksenofobija i svi prisutni je primećuju.

U ovom vodiču svako u sportskom okruženju se posmatra kao učesnik i neprikladno ponašanje, zlostavljanje i uznemiravanje može da sprovodi svako uključen, to znači sportisti, treneri, osoblje tima, roditelji, članovi porodice, navijači, gledaoci, administratori, zvaničnici i posmatračima.

To znači da svako u sportskom okruženju funkcioniše kao posmatrač neprikladnog, uvredljivog i uznemiravajućeg ponašanja i onda je dužan da intervenišu i prijavi takve pojave.

Ovaj vodič pomaže svima u sportskom okruženju da postanu aktivni i efikasni deo u borbi protiv diskriminacije i naglašavanju diskriminacije u treniranju i da sport učine boljim i sigurnijim okruženjem za sve.

Ovaj vodič dodatno osnažuje sve da rano prepoznaju znakove zlostavljanja i rizičnih ponašanja, da ih prijave, kao i da se osećaju zaštićeno i vešto da preduzmu ove prve suštinske korake.

Izbor primera slučajeva predstavljen je u poglavlju 3, ali je daleko od iscrpnog.

Ukoliko klubovi i sportska udruženja zanemaruju da intervenišu i spreče neprimereno ponašanje, zlostavljanje, nasilje i uznemiravanje u sportu, ili ako to prećutno ignorišu ili čak negiraju, signaliziraju žrtvama takvih slučajeva da je takvo derogativno ponašanje prihvaćeno i da bi moglo čak i da se izvrne da su žrtve krive što su bile meta.

2. Uvod

Da bi posmatrači prepoznali neprikladno, uvredljivo i uznemiravajuće ponašanje neophodno je razumeti šta se smatra neprikladnim, uvredljivim i uznemiravajućim ponašanjem.

Neprikladno, uvredljivo i uznemirujuće ponašanje uključuje neprikladan jezik, nasilnu komunikaciju, neprikladan fizički kontakt, uznemiravanje, verbalno i fizičko zlostavljanje, nedobrodošlu i neželjenu

pažnju, zanemarivanje, maltretiranje, rodno zasnovano uznemiravanje i seksizam, seksualno uznemiravanje, rasizam, seksualno zlostavljanje i seksualne prekršaje. Ova lista nije konačna i mnogi drugi oblici zlostavljanja, neprikladnog ponašanja i uznemiravanja mogu se pojaviti u sportskom okruženju.

Sledeća lista ima za cilj da olakša posmatračima da prepoznaju neprikladno, uvredljivo i uznemiravajuće ponašanje, kako bi preduzeli odgovarajuće korake za intervenciju.

Neprikladan govor

Od strane navijača

- Izvikivanje pogrdnih i diskriminirajućih reči kao što su: majmun, gorila, N-reč, pufter, puf, peder, fićfirić, lezbejka, ciganin, pravi majmunske buke, magarac, kučka, kurva, gej (kada se koristi u pežorativnom smislu), retardiran, biti deportovan, 'ostani kod kuće i kuvaj', primat, jevrej/juda, šištanje, bela moć, beli ponos, samo beli, arijeviski, žiga-zaga
- Komentari uglavnom usmereni ka sportistkinjama, trenerima, zvaničnicima i navijačima: 'lepe sise', 'tvoj gornji deo bi trebalo da bude još čvršći da bismo bolje videli tvoje sise', 'Sviđa mi se kako ti se grudi tresu kada trčiš', 'vruće pantalone za zgodne žene', 'dobro dupe imaš tamo', 'sa malo više šminke tvoje lice bi zapravo moglo biti lepo', 'zašto ne ostaneš kod kuće, nemaš veštine za sport', „trošiš naš novac“, „žene ne bi trebalo da budu na terenu već da kuvaju kod kuće“,

Od strane trenera ili trenerskog osoblja

- Korišćenje seksističkog jezika kada razgovarate sa sportistima ili se pozivate na njih. Na primer: „Nemoj da si pičkica!“; “Trči kao devojka”
- Korišćenje rasističkog jezika koji zanemaruje različitost kao resurs
- Ruganje svojim sportistima kada nešto ne urade

Diskriminatorne prakse uključuju:

- Gestovi kao što su: gestovi majmuna/gorile, bacanje banana, nacistički pozdrav/hitlerov pozdrav, gest Kenel,
- Vijorenje ili mahanje transparentima, zastavama i slikama: seksualnog odnosa (analog/oralnog), zastava povezanih sa neonacističkim skinhedsima, simbola koje koriste krajnje desničarske grupe, svastike, simbola Ku Kjuks Klana, desne bele pesnice, Keltskog krsta, svastika, ratna zastava Nemačke imperije, lobanja SS-Totenkopf, Reichsadler (orao nacisti), zastava konfederacije, crno sunce, značka SA
- Prikaz runa: Sig-rune, Gibor-rune, Tir-rune, Odal-rune, Man-rune, Ir-rune
- Drugi krajnji desni simboli: 14, 88, 28, 18, 100%
 - Pogledajte materijale kompanije Fare za više informacija o ovim znakovima i simbolima (https://www.farenet.org/wp-content/uploads/2016/10/Signs-and-Symbols-guide-for-European-football_2016-2.pdf)
- Homofobični jezik i uvrede: svaki govor mržnje i uvrede u vezi seksualne orijentacije, rodnog identiteta

- Pogledajte Priručnik koji je realizovao projekat OutSport za više informacija i svesti o homofobičnim praksama u sportu: <https://www.out-sport.eu/wp-content/uploads/2019/11/OUTSPORT-TOOLKIT-EDUCATION-THROUGH-SPORT.pdf>

I još mnogo simbola, slogana, zastava i transparenta, gestova i pesama i praksi koje se izvode u sportskom okruženju.

Neprikladno ponašanje:

Neprikladno ponašanje je protivno dobrim standardima ponašanja. Ponašanje može izgledati kao dela nemara i može biti namerno ili nenamerno.

Neprikladno ponašanje može biti sistematsko, kontinuirano ili jednokratno, au ekstremnim slučajevima čak i protivzakonito.

To može biti na primer:

- Ucenjivanje određenih ličnih karakteristika, osobina ili intimnih odnosa ljudi
- Isključenje iz zajednice sa kojom trenirate
- Vikanje, lajanje, psovke, dozivanje neprikladnih imena, ponižavajući pogledi, loše govorenje o drugoj osobi ili ismevanje nekog drugog
- Fizičko nasilje ili zastrašivanje
- Zloupotreba moći ili položaja moći
- Seksualno uznemiravanje
- Uznemiravanje na osnovu pola
- Neprikladno ponašanje zbog zloupotrebe supstanci

Maltretiranje je:

- Fizički – guranje, gurkanje, udaranje, šutiranje, oduzimanje stvari (ovo takođe može predstavljati napad).
- Verbalno – prozivanje, zezanje, pretnje, zadirkivanje, zastrašivanje, vređanje, ponižavanje.
- Psihološki – udruživanje, sprečavanje osobe da ode negde, uzimanje nečije imovine, slanje neprijateljskih ili gadnih mejlova ili tekstualnih poruka.
- Društveno – isključivanje, otuđenje, ignorisanje, širenje glasina.

Maltretiranje mogu da vrše vršnjaci, ali nije ograničeno na njih. Važno je da roditelji, staratelji i druge odrasle osobe, kao što su sportski menadžeri, treneri, sportski aktivisti i navijači, znaju da saslušaju priče male dece s obzirom na grupnu dinamiku na terenu za igru i u svlačionici. Kako bi mogli da prepoznaju incidente maltretiranja.

Prepoznavanje maltretiranja je važno, kako biste mogli da prijavite nedolično ponašanje sportskom osoblju, tako i da bismo pratili da navijači ne sprovode ista ponašanja.

Seksualni prekršaj je

- Delo kojim se narušava telesni integritet osobe ili normalan razvoj deteta
- Seksualno zlostavljanje deteta
- Ubeđivanje deteta na seksualni akt
- Dodirivanje dečijih grudi, genitalija, zadnje strane ili butina
- Seksualni predlozi, komentari i poruke usmereni na osobu mlađu od 16 godina, posebno, ali ne samo, prikazujući seksualni materijal detetu
- Imati snošaj sa osobom mlađom od 16 godina, posebno, ali ne samo

Vredi napomenuti da, s obzirom na to da treneri deluju u ulozi moći, čak i seksualne predloge, komentare i poruke namenjene sportistima starijim od 16 godina treba upozoriti i saopštiti relevantnim osobama.

Posebno obaveštenje o odnosu između trenera i sportista. Pošto su treneri u takozvanom odnosu moći sa sportistima sa kojima rade, mogli bi biti u iskušenju da zloupotrebe ovaj odnos moći da traže seksualne usluge od svojih sportista. Sportisti, nezavisno od uzrasta, treba da razumeju i da budu svesni da se ovo smatra prekršajem i da odmah obaveste odgovarajuću osobu u svom klubu/savezu ili da anonimno prijave odgovarajuću instituciju.

Seksualno uznemiravanje je:

Seksualno sugestivni gestovi ili izrazi (npr., pokazivanje gestova koji opisuju snošaj ili masturbaciju deci ispod starosne granice), neprikladan seksualni razgovor kao što su dvosmislene šale, homofobija i blud (npr. raspitivanje o seksu od deteta ispod starosne granice), pitanja ili primedbe o telu, odeći ili ličnom životu (npr. kada odrasla osoba ćaska na mreži sa mladom osobom i ton razgovora postane seksualno obojen), neprikladne seksualne poruke, slike ili video snimci na društvenim mrežama (npr. slanje slika sopstveno intimno područje mladoj osobi ispod starosne granice), seksualne zahteve ili predloge.

Seksualno uznemiravanje može biti:

- Neželjeno verbalno, neverbalno ili fizičko seksualno ponašanje
- Seksualno sugestivni gestovi ili izrazi lica
- Seksualni razgovori, dvosmisleni stavovi, nazivanje ljudi gejevima ili kurvom, komentari i pitanja o ljudskom telu, odeći ili intimnom / privatnom životu
- Seksualno nabijene poruke, e-mailovi, telefonski pozivi, slike i video snimci, postovi na društvenim mrežama

Silovanje

Silovanje je vrsta seksualnog napada koji uključuje seksualnu penetraciju i seksualni odnos bez pristanka.

[Kada govorimo o seksualnom prestupu i seksualnom uznemiravanju, ne može se dovoljno naglasiti da je trener u posebnoj situaciji moći u odnosu na sportistkinju\(e\) sa kojima radi. Ovaj odnos moći](#)

može dovesti do toga da sportisti bilo kog uzrasta zbune pažnju koju im trener daje kao da je zapravo uznemiravanje i zlostavljanje. Obuka u ovom pogledu za sportiste, roditelje, sportsko osoblje i trenere je od suštinskog značaja.

Rasizam je:

- Predrasude, diskriminacija ili antagonizam pojedinca, zajednice ili institucije prema osobi ili narodu na osnovu njihovog članstva u određenoj rasnoj ili etničkoj grupi, obično onoj koja je manjina ili marginalizovana.
- Verovanje da različite rase poseduju različite karakteristike, sposobnosti ili kvalitete, posebno da bi se razlikovale kao inferiorne ili superiornije jedna od druge.

Neželjena ili neželjena pažnja je:

Neko na poziciji moći i dalje poklanja pažnju sportisti drugoj osobi u sportskom okruženju nakon što je sportista/osoba jasno stavio do znanja da je to neželjeno i neprijatno

Zanemarivanje je:

Da ne posvećujete dovoljno brige ili pažnje ljudima ili stvarima koje su vaša odgovornost

Psihološko zlostavljanje je:

Psihološko zlostavljanje podrazumeva redovnu i namernu upotrebu niza reči i nefizičkih radnji koje se koriste u svrhu da se manipuliše, povredi, oslabi ili uplaši osoba mentalno i emocionalno; i/ili iskrivljuju, zbunjuju ili utiču na nečije misli i postupke u svakodnevnom životu, menjajući njihov osećaj sebe i šteteći njihovom blagostanju.

Psihološko zlostavljanje se može izvesti na mnogo različitih načina. Na primer, ako ugrozite zdravlje sportiste tako što ćete ga prisiliti da radi vežbe koje su izvan sposobnosti sportiste ili fizičkog zdravlja u tom trenutku

Ili isključenje sportiste iz grupe iz razloga koji nisu čisto takmičarski, obezvređivanje sportiste pred svima, možda zahtevanje nastupa koji on ili ona ne može da ostvari zbog svojih atletskih sposobnosti.

Ili korišćenje težine i hrane kao pretnje za sportiste, posebno devojčice, zbog čega se osećaju loše u vezi sa svojim telom uz rizik da izazovu poremećaje u ishrani i druge ozbiljne psihološke reakcije na sportiste, kao što su otkrili nedavni izveštaji nekih sportista Italijanske gimnastičke federacije (https://www.ansa.it/english/news/2022/11/02/rhythmic-gymnastics-hit-by-emotional-abuse-allegations_40901919-d8ce-4c87-9d13-33c72715c797.html).

- za više primera o psihičkom zlostavljanju pogledajte dokument Ženske sportske fondacije koji se bavi pitanjem verbalnog, fizičkog i psihičkog zlostavljanja sportista: <https://www.womenssportsfoundation.org/wp-content/uploads/2016/08/addressing-the->

[issue-of-verbal-physical-and-psychological-abuse-of-athletes-the-foundation-position_final.pdf](#)

- Za više informacija o specifičnim posledicama psihičkog zlostavljanja kao što su poremećaji u ishrani, pogledajte dokument Vlade Ujedinjenog Kraljevstva: https://www.uksport.gov.uk/~media/files/resources/eating_disorders_in_sport.pdf

Fizičko zlostavljanje je:

- Fizičko zlostavljanje u osnovi uključuje upotrebu fizičke sile protiv druge osobe, što uzrokuje ili može prouzrokovati štetu.
- Fizičko zlostavljanje može uključivati bilo koje od sledećih nasilnih radnji:
- Grebanje ili grickanje
- Guranje ili gurkanje
- Šamaranje
- Udaranje
- Gušenje ili davljenje
- Bacanje stvari
- Prisilno hranjenje ili uskraćivanje hrane
- Korišćenje oružja ili predmeta koji mogu da povrede
- Fizičko ograničavanje (kao što je pričvršćivanje za zid, pod, krevet itd.)
- Bezobzirna vožnja
- druge radnje koje povređuju ili prete, kao što je navođenje sportiste da izvodi tehnike koje još uvek ne može da uradi bez potencijalne ozbiljne fizičke povrede

Seksualno iskorišćavanje je:

Seksualno zlostavljanje deteta preko interneta:

- Slanje golih slika deteta
- Traženje seksualnih sugestija
- Seksualno iskorišćavanje i silovanje korišćenjem veb kamere
- Slanje golih slika počinioca
- Može se desiti u porodici ili sa drugom osobom u odnosu poverenja ili autoriteta

3. Slučajevi

3.1 Sportisti

U ovom poglavlju je predstavljeno nekoliko primera iz okruženja za trening i takmičenja kako bi pomogli posebno sportistima da odrede šta je prikladno, a šta neprikladno ponašanje u njihovom sportskom okruženju.

Primeri slučajeva iz okruženja za trening i takmičenje:

1.

„Moj saigrač ponekad kaže da stvari treba da budu šale, ali su ponekad uvredljive. Mogla bi da kaže, na primer, da imam „premale sise“ ili da komentariše druge delove tela, ti komentari nemaju nikakve veze sa mojim sportom.

Razgovor o telu, pogrдне ili seksističke šale mogu se klasifikovati kao uznemiravanje.

Kao deo Kodeksa ponašanja za sportiste, odrasle, trenere i osoblje uključeno u sport, treba dati sledeće smernice:

Svaka odrasla osoba treba da se uzdrži od bilo kakvog postupka ili tretmana koji narušava dostojanstvo sportiste. Odrasla osoba će se osvrnuti na pogrдне komentare, negativan govor tela, uvredljive šale i seksističke razgovore između saigrača i intervenisati.

2.

„Naš trener nas često pregleda od glave do pete na početku treninga, kaže da izgledamo dobro, da se smejemo na odvratан način, posebno kada je neko od nas našminkan i nosi nešto drugo osim šorca i majice. na primer uski gornji deo.“

Seksualno sugestivni gestovi i izrazi mogu se klasifikovati kao uznemiravanje.

Kao deo Kodeksa ponašanja za sportiste, odrasle, trenere i osoblje uključeno u sport, treba dati sledeće smernice:

Odrasla osoba ne stvara seksualno nabijenu atmosferu.

3.

„Naš trener ne izlazi iz svlačionice čak ni kada počnemo da se presvlačimo.

Opis situacije ukazuje na potrebu zajedničkog razgovora između trenera, sportista i kluba, kao i roditelja o pravilnom ponašanju i ponašanju trenera, u objektima koje koriste sportisti.

Preporučuje se: Odrasla osoba se ponaša taktično i sa poštovanjem prema sportistima i objektima koje posećuju, kao što su svlačionice.

4.

„Postoji momak u našem klubu koji se ušunja na наш trening kada vežbamo, uvek čineći da to izgleda nenamerno. U našem sportu imamo veoma blizak fizički kontakt, tako da bi nekom autsajderu moglo biti teško da odredi kada neophodan fizički kontakt i pružanje podrške ili ispravljanje tehnike postaje neželjeno dodirivanje. Znam kada je fizički kontakt deo tehnike, a kada neželjeno dodirivanje. Nekoliko saigrača zna za ovaj problem, ali niko ne želi da ga više sa krova. Kako možemo da pokrenemo ovo pitanje, a da nas ne proglašе dosadnim ili krutim.“

Opis situacije pokazuje potrebu za preporukama za prevenciju uznemiravanja u vežbanju i sportu, utvrđivanje granica za pravilno ponašanje i uznemiravanje.

Važno je dati konkretne primere mogućih situacija koji ilustruju kada se relevantan i neophodan fizički kontakt pretvara u neprikladan kontakt.

Preporučuje se: Odrasla osoba ne sme dodirivati sportistu na načine koji se mogu protumačiti kao seksualne ili erotske prirode, kao što je namerno dodirivanje genitalija, zadnjice ili grudi.

Takođe bi trebalo da budu dostupne informacije o tome kako osoba uključena u situaciju može pokrenuti pitanje uznemiravanja, bilo direktno sa počiniocem ili anonimno preko odabrane kontakt osobe.

Izvor:

Finski Olimpijski Komitet

<https://www.olympiakomitea.fi/uploads/2019/10/64dcb932-lupa-valittaa-lupa-puuttua.pdf>

Ako sportista/sportisti osećaju da nisu u stanju da razgovaraju o neprikladnim iskustvima odrasloj osobi u svom klubu ili organizaciji, prvi korak bi bio razgovor sa prijateljem i/ili saigračem od poverenja. Podrška vršnjaka je u ovom slučaju neprocenjiva i zajedno će sportisti smoci snage da otvoreno počnu da pričaju o situaciji u svom klubu ili anonimno podnesu žalbu klubu/savezu ili platformi za prijavu (ako postoji).

3.2 Gledaoci, zvaničnici i igrači

Primeri slučajeva iz takmičarskog okruženja:

1.

„Grupa navijača počinje da pravi majmunske zvuke i baca banane prema terenu kada crni igrač protivničke ekipe ima loptu i kreće se sa njom ka голу u pokušaju da postigne gol. Oni nastavljaju da viču „majmun“ i „gorila“ kad god igrač ima loptu“

Ovaj opis situacije prikazuje rasnu diskriminaciju prema pripadniku etničke manjine. Ima za cilj da implicira da je meta inferiorna. To dalje pokazuje potrebu za preporukama i smernicama o prevenciji i intervenciji za takvo ponašanje u sportskom okruženju.

2.

„Grupa navijača namerno farba svoja lica u crno kada ide na košarkašku utakmicu kako bi se ismejala crnim igračima protivničkih timova.

Praksa farbanja lica u crno ima za cilj da karikira crne ljude. Mnogi to smatraju bezazlenom praksom i zabavnom, ali podržava širenje rasističkih stereotipa i generalizuje percepcije o crncima.

Da bismo zaustavili ovakve prakse, važno je povećati svest ljudi o tome koje se vrste vežbi smatraju neprikladnim i uvredljivim i koje su vrste vežbi dobrodošle u sportskom okruženju.

3.

„Pojedinačni navijači ili grupa navijača uzviču pogrdne komentare kao što su 'peder', 'pufter', 'N-reč', 'dajk' i 'ciganin' tokom sportskog događaja prema sportistima i zvaničnicima.

Ovo su sve pogrdni izrazi prema crncima ili gej/rodno nekonformističkim muškarcima ili lezbejkama ili stereotipnim Romima.

Takođe, u ovom slučaju je važno povećati svest ljudi o značenju ovih pojmova i o tome kako za njih nema mesta u sportskom okruženju.

Uputstvo za intervenciju i prijavljivanje zapažanja o nedoličnom i nasilnom ponašanju u sportskom okruženju

Gore navedeni primeri nisu ograničeni samo na navijače i navijače koji pokazuju ovu vrstu pogrdnog ponašanja prema igračima, trenerima, osoblju tima i službenim licima, ali isto ili slično ponašanje mogu i primećeno je da su treneri i igrači počinili prema protivničkim timovima. treneri i igrači ili službena lica.

Primeri slučajeva iz okruženja za trening:

Može biti slučaj da roditelji, braća i sestre ili drugi članovi porodice, druge zainteresovane strane, službenici kluba ili posmatrači primećuju neprikladno ponašanje tokom sportskih treninga.

Oni mogu primetiti da trener dodiruje sportiste na neprikladnim mestima kao što su grudi, zadnjica ili područje između nogu, ili da se osoba zadržava oko svlačionica i tuševa i pokušava da uhvati sportiste kada se presvlače, i izloženi su.

Dalje, da li je moguće da posmatrači, gledaoci, treneri i drugi na treningu čuju neprimeren jezik i komentare upućene sportistima. Na primer, reči gej i kurva se koriste kao uvrede prema drugoj osobi na treningu. Posmatrač treba direktno da priđe počiniocu i kaže da nije prihvatljivo koristiti ove reči kao uvredu i takođe treba da pita počinioca da li razume zašto to nije dozvoljeno. Posmatrač treba dalje da razjasni da okruženje za obuku treba da bude takvo da svi vole da budu tamo. Komentari o seksualnosti mogu uvrediti ne samo osobu na koju su usmereni, već i druge prisutne.

Ako se vidi seksualno uznemiravanje, dužnost je posmatrača da odmah interveniše i kaže da se uznemiravanje ne toleriše na treningu.

4. Podizanje svesti

Kako se može povećati svest o neprikladnom i nasilnom ponašanju u sportu?

Postoje različiti načini kako se svest može povećati, kao što je edukacija navijača, sportista, zvaničnika, trenera i zainteresovanih strana uključenih u sportsko okruženje o tome šta je prihvaćeno, a šta neprihvaćeno ponašanje. Ovo se može uraditi putem kampanja tokom igara i sportskih događaja, postera, letaka i onlajn edukativnih kurseva.

Klubovi mogu da edukuju svoje članove i njihovu pratnju o prihvaćenom ponašanju i kako da intervenišu kada se primeti neprimereno i uvredljivo ponašanje.

Sportski klubovi i udruženja treba da se postaraju da deca, mladi i svi koji se bave sportom budu svesni i upoznati svoja prava, kao i gde se mogu obratiti za pomoć, podršku i savet. Članovi kluba moraju da znaju gde se mogu obratiti da prijave uočene incidente ili ako postoji zabrinutost da se dešavaju ili su se desili neprikladni događaji.

Evo liste pružaoca radionica i onlajn edukacija i dodatnih informacija o prevenciji neprimerenog ponašanja, uznemiravanja i zlostavljanja u sportu i drugim oblastima života ljudi:

Austrija: <https://www.fairplay.or.at/projekte/fairplay-online-learning>

Nemačka: https://www.antidiskriminierungsstelle.de/DE/ueber-diskriminierung/lebensbereiche/bildungsbereiche/schule/hinweise_und_kontaktmoeglichkeiten/Ansprechpartner_innen_neu_2020.html;sessionid=5FA442AB2B8CA9DA33904CA61D58FA43.intranet232?nn=304718#Anker%204

Finska: <https://context.training/tms/vaestoliitto/prevention/> Niste sami – onlajn edukacija

Francuska:

Grčka:

Italija:

- Materijali su pravljene za projekat Change the Game: <https://www.changethegame.it/wp-content/uploads/2020/06/Manuale-Informativo-digitale-Educare-alla-consapevolezza-contro-gli-abusi-sessuali-nello-sport.pdf>
- 2021. godine UNAR – Nacionalna kancelarija za borbu protiv rasne diskriminacije Predsedništva Saveta ministara, sa nacionalnim sportskim savezima i relevantnim akterima sporta (uključen je i ASSIST) pokrenula je Nacionalnu opservatoriju za borbu protiv diskriminacije u sportu, sa posebnom pažnjom prema maloletnicima. Za novosti o njegovoj aktivnosti i više informacija: <https://www.unar.it/portale/-/l-osservatorio-nazionale-contro-le-discriminazioni-nello-sport-incontra-le-federazioni-sportive>
- Partner našeg projekta ASSIST - Associazione Nazionale Athlete - zajedno sa nevladinom organizacijom Differenza Donna pokrenuo je inicijativu SAVE Sport Abuse and Violence Elimination, koja takođe prikuplja prijave i slučajeve, pružajući konkretnu i besplatnu pomoć onima koji trpe uznemiravanje i zlostavljanje. Za kontakt i više informacija: <https://www.assistitaly.eu/save/>

Holandija:

Srbija:

Švajcarska: <https://www.gggfon.ch/kurse-referate/>

5. Prevencija neprimerenog ponašanja u sportskom okruženju

Dužnost je svih uključenih u sport da stvore bezbedno okruženje u kome neće biti zlostavljnja, za trening za sve sportiste, učesnike, trenere, zvaničnike, navijače, posmatrače, gledaoce, članove porodice i pratnju.

Sve počinje jakim vođstvom koje ozbiljno shvata svaki znak neprimerenog ponašanja, zlostavljanja, uznemiravanja i nasilja, ide do kraja svakog slučaja i preduzima mere da spreči ponovnu pojavu.

Redovne anonimne ankete za sve članove kluba su dobar način da saznate da li se neko neprimereno ponašanje, zlostavljanje, uznemiravanje ili nasilje dešavalo ili se dešava.

Trenere i osoblje kluba treba redovno obučavati o tome kako da stvore bezbedno okruženje za trening.

Roditelje treba informisati o procedurama klubova i udruženja o prevenciji nedoličnog ponašanja.

Svaki klub treba da imenuje osobu za kontakt sa kojom se može doći u slučaju uočavanja neprimerenog ponašanja ili ako je neko doživeo neprimereno ponašanje. Štaviše, klub kao i savez

treba da imaju alat za podnošenje anonimne prijave, zbog osetljivosti problema, žrtve možda, posebno na početku, neće biti voljne da budu povezane sa prijavom sa svojim imenom.

Takođe se savetuje da klubovi i savezi imaju operativni protokol u slučaju prijave neprimerenog ponašanja, kako bi svi uključeni znali kako da postupe u takvom događaju.

Svaki klub treba da ima klupska pravila koja na nedvosmislen način navode kodekse ponašanja i postupanja, pravila i propise o ponašanju oko sportista, drugog osoblja i zvaničnika kluba, kao i procedure u slučaju nedoličnog ponašanja.

Dalje se savetuje da klubovi provere krivične dosjee svog osoblja i volontera i da osoblje kluba prođe kroz rigorozan proces intervjuja koji uključuje advokata navedenog u dokumentima za prijavu.

Roditelji, navijači i osoblje treba da provere da li klubovi imaju poseban protokol i odgovornu osobu kojoj mogu da se obrate u slučaju nedoličnog ponašanja u svom sportskom klubu.

Ako to nije slučaj, potrebno je žestoko zahtevati da se sve ovo shvati ozbiljno i tačno i da se stvore svi neophodni alati za praćenje i intervenciju u slučaju nedoličnog ponašanja i saopštavaju porodici, navijačima i osoblju.

6. Kako intervenisati kada primetite neprikladno ponašanje, rasizam, zlostavljanje i uznemiravanje

Od najveće je važnosti da svako ko primeti neprimereno ponašanje odmah interveniše kada primeti bilo kakvu vrstu uznemiravanja. Na taj način se podržava zdrav razvoj slike o sebi kod svake osobe.

Intervencija je neophodna kada se uoči neprikladno ponašanje, zlostavljanje, nasilno ponašanje ili uznemiravanje u okruženju treninga ili takmičenja. Ovo uključuje neprikladno ponašanje sportista, trenera, zvaničnika, navijača, posmatrača i drugih prisutnih.

Kada posmatrate takva ponašanja, stanite između i recite počiniocu da prestane sa neprikladnim ponašanjem. Vodite računa o žrtvi tako što ćete je udaljiti sa lica mesta i uveriti je da nisu uradili ništa loše i da nisu oni krivi što su bili žrtve zlostavljanja.

Možda će biti potrebno okupiti nekoliko ljudi radi intervencije, posebno ako ima više od jednog počinioca.

Ako osoba na poziciji zloupotrebi svoj položaj i koristi ga da pridobije seksualne usluge posebno od maloletnika, maloletnik mora biti zaštićen, incident se mora prijaviti.

Savetuje se da mirno razgovarate sa maloletnikom i objasnite sledeće korake u procesu. Uverite ih da nisu uradili ništa loše, ali da je dužnost posmatrača koji prijavljuje incident da unese sve potrebne informacije o incidentu, a zatim obavesti klub ili udruženje o slučaju radi dalje obrade.

U poglavlju 7 date su informacije o prijavljivanju neprikladnog ponašanja, zlostavljanja, uznemiravanja i nasilja.

Pasivni stavovi, stajanje po strani, poricanje ili ćutanje ostavljaju žrtvi utisak da je seksualno uznemiravanje, zlostavljanje, neprikladno ponašanje, rasizam i nasilje prihvaćeno.

7. Kako podneti prijavu

Nakon intervencije, sledeći važan korak je prijavljivanje uočenog incidenta klubu i/ili savezu/federaciji kako bi se moglo preduzeti neophodno da se problem reši i na odgovarajući način postupi sa počinioem(ima).

Izveštaj treba da prikaže incident što je moguće detaljnije, koristeći reči žrtava i opisujući incident iz njihove perspektive. Ako žrtva želi, prijava može izostaviti njeno ime (anonimno) koliko god dugo želi, kako bi ih zaštitili.

Neki klubovi i savezi/asocijacije ili druge nacionalne institucije možda već imaju uspostavljeno sredstvo za prijavljivanje neprikladnog ponašanja, zlostavljanja, uznemiravanja i nasilja.

Informacije o tome kako da napravite alatku za izveštavanje za klub ili udruženje možete pronaći u IO8.

Primeri alata za izveštavanje od partnera u projektu Fair Coaching:

Finska:

- Alat za prijavljivanje uzbunjivača, Fudbalski savez Finske <https://vvv.palloliitto.fi/harrastaminen/turvallinen-harrastaminen/vhistleblower>
- Niste sami/Et ole iksin časkanje, servis za poruke i broj telefona <https://www.etoleyksin.fi/haluatko-jutella/>
- ILMO alatka za izveštavanje, SUEK (FINCIS Finski centar za integritet u sportu) <https://ilmo.suek.fi/#!/>

Italija:

- SAVE Sport Abuse and Violence Elimination: <https://www.assistitaly.eu/save/>

8. Obrada izveštaja i sledeći koraci

Kada se podnese prijava, klub ili mesto gde je incident prijavljen moraće da postupi po prijavi i započne istragu.

Klub može saopštiti da je trener udaljen sa dužnosti za vreme trajanja istrage zbog kršenja klupskih pravila ili pojave nedoličnog ponašanja. Odgovornost je kluba i/ili saveza/federacije da odluče o preduzetim disciplinskim koracima.

U ovom trenutku se ne pominje potencijalni zločin, ali se vodi istraga. Policija je pravi autoritet da istražuje da li je izvršeno krivično delo.

Kako bi istraga protekla nesmetano, predlaže se da klub i policija komuniciraju kako bi se sprečilo mešanje.

9. Dodatna literatura

Pozivamo se na „Globalni vodič za diskriminatorne prakse u fudbalu“ od Farea za još širu listu primera neprikladnih i uvredljivih praksi u fudbalu za specifične zemlje. Upotreba ovih neprikladnih i uvredljivih praksi nije ograničena na fudbal, već se može primetiti u svakom sportu širom sveta. Otuda primeri koje je Fare prikupio o fudbalu služe kao merilo i primer koji se može primeniti na druge sportove.

Monitoring diskriminatornih znakova i simbola u evropskom fudbalskom vodiču od strane Fare navodi znakove i simbole koje je zabranjeno otvoreno isticati tokom fudbalskih utakmica i drugih sportskih događaja.

Praćenje diskriminatornih znakova i simbola u evropskom fudbalu (fare network): https://www.farenet.org/wp-content/uploads/2016/10/Signs-and-Symbols-guide-for-European-football_2016-2.pdf)

Globalni vodič za diskriminatorne prakse u fudbalu (fare network): https://farenet.org/wp-content/uploads/2018/06/Global-guide-to-discriminatory-practices-in-football_2018_v5.pdf)

10. Reference

Fare network: Globalni vodič za diskriminatorne prakse u fudbalu; https://farenet.org/wp-content/uploads/2018/06/Global-guide-to-discriminatory-practices-in-football_2018_v5.pdf

Fare network: Praćenje diskriminatornih znakova i simbola u evropskom fudbalu: https://www.farenet.org/wp-content/uploads/2016/10/Signs-and-Symbols-guide-for-European-football_2016-2.pdf

ILMO alatka za izveštavanje, SUEK (FINCIS Finski centar za integritet u sportu) <https://ilmo.suek.fi/#/>

Alat za prijavljivanje uzbunjivača, Fudbalski savez Finske <https://www.paloliitto.fi/harrastaminen/turvallinen-harrastaminen/whistleblower>

Niste sami/Et ole iksin áskanje, servis za poruke i broj telefona <https://www.etokeyksin.fi/haluatko-jutella/>

OUTSPORT projekat: <https://www.out-sport.eu/wp-content/uploads/2019/11/OUTSPORT-TOOLKIT-EDUCATION-THROUGH-SPORT.pdf>

SAVE Sport Abuse and Violence Elimination: <https://www.assistitaly.eu/save/>

Women's Sport Foundation: https://www.womenssportsfoundation.org/wp-content/uploads/2016/08/addressing-the-issue-of-verbal-physical-and-psychological-abuse-of-athletes-the-foundation-position_final.pdf

Change the Game projekat: <https://www.changethegame.it/wp-content/uploads/2020/06/Manuale-Informativo-digitale-Educare-alla-consapevolezza-contro-gli-abusi-sessuali-nello-sport.pdf>

UNAR - National Office against Racial Discrimination of the Presidency of the Council of Ministers: <https://www.unar.it/portale/-/l-osservatorio-nazionale-contro-le-discriminazioni-nello-sport-incontra-le-federazioni-sportive>

UK Government:
https://www.uksport.gov.uk/~/_media/files/resources/eating_disorders_in_sport.pdf